

Gemma Fuentes Llorach

**Rellevància de la formació específica en intervenció amb violències
relacionades amb el gènere de les Educadores Socials per a la
intervenció socioeducativa amb joves tutelades**

TREBALL DE FI DE MÀSTER

dirigit per la Dra. Ramona Torrens Bonet

Màster en innovació en la intervenció social i educativa (MIISE)

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2022

RESUM:

En aquest treball s'estudia la rellevància de la **formació específica de les educadores socials en la intervenció socioeducativa**, concretament, **en l'àmbit de violències relacionades amb el gènere per a la intervenció amb joves tutelades**. Aquest estudi es centra en els serveis de Pisos Assistits per a noies d'entre 16 i 18 anys de Tarragona, on, a partir de la realització d'entrevistes semi-estructurades s'exposen i analitzen les dificultats derivades de la falta de formació amb les que es troben les Educadores Socials. A més, com a punt complementari, es recuperen materials per a fer una proposta d'actuació en cas d'abusos sexuals, una de les principals situacions amb les que es troben les Educadores Socials del pis assistit.

ABSTRACT:

This paperwork studies **the importance of specific training of social educators in the gender related violence for youth in care area**. This study is focused on the Assisted flats for teenage girls between 16 and 18 years old under guardianship in the city of Tarragona. From de conducted interviews, the difficulties derived from de lack of training are exposed ana analyzed. In addition, as a complementary point, materials are recovered to make a proposal for action in the event of sexual abuse, one of the main situations faced by the Social Educators working in the assisted flats.

ÍNDIX DE CONTINGUTS:

1) Objecte d'estudi.....	1
2) Breu contextualització sociopolítica i cultural.....	3
3) Marc teòric	8
3.1 LA VIOLENCIA DE GÈNERE	8
3.1.1 Què és la violència de gènere?	8
3.1.2 Marc Legal de la violència de gènere	9
3.1.3 Abús sexual infantil	10
3.1.4 Intervenció socioeducativa i Interseccionalitat	12
3.2 FORMACIÓ EN VIOLÈNCIES RELACIONADES AMB EL GÈNERE DE LES EDUCADORES SOCIALS	16
4) Objectiu d'investigació	17
5) Plantejament metodològic	18
5.1 HIPÒTESIS / VARIABLES	18
5.2 METODOLOGIA	18
5.3 MOSTRA	19
5.4 TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ	19
5.5 CATEGORITZACIÓ DE L'ENTREVISTA	21
5.6 CONSIDERACIONS ÈTIQUES	22
5.7 POSSIBLE IMPACTE SOCIAL.....	22
5.7.1 Objectius desenvolupament sostenible	22
5.7.2 Taula d'indicadors d'impacte	25
5.8 PLÀ DE TREBALL.....	26
6) Exposició i anàlisi dels resultats.....	27
7) Conclusions	33
8) Bibliografia.....	35
9) Annexos	38
1. MODEL D'ACTA DE CONSENTIMENT INFORMAT	38
2. GUIÓ DE L'ENTREVISTA.....	39
3. PROTOCOL D'ACTUACIÓ EN CAS DE VIOLENCIA MASCLISTA DE LA CIUTAT DE TARRAGONA:.....	41
4. GUIA D'ACTUACIÓ EN CAS DE VIOLÈNCIES RELACIONADES AMB EL GÈNERE	42

1) Objecte d'estudi

En aquest treball es vol estudiar com afecta **la falta de formació específica de les educadores socials en la intervenció socioeducativa**, concretament, **en l'àmbit de violències relacionades amb el gènere per a la intervenció amb joves tutelades**. Aquest estudi es centrarà en els serveis de Pisos Assistits per a noies d'entre 16 i 18 anys de Tarragona.

A les joves tutelades se les acull residencialment per donar resposta a necessitats derivades de situacions de maltractament, i negligència familiar, entre d'altres violències. En el cas d'aquest treball ens centrarem amb les violències relacionades amb el gènere. La violència de gènere és un problema present a tota la societat i que afecta a generació rere generació degut al sistema masclista i de caràcter patriarcal en el que creixem i vivim (Fernández Zurbarán, 2018). Aquestes violències es reproduïxen a través de la cultura, la moda, la música, xarxes socials, mitjans de comunicació, publicitat... i afecta a tota la població, incloses les mes joves. Cada dia són més nombrosos els i les professionals que, en la seva tasca diària han de lidiar amb el recolzament i l'acompanyament a dones adolescents en la tasca d'abandonar una relació de violència de gènere (Fernández Zurbarán, 2018). Com a educadores, no només les hem d'acompanyar en aquest tipus de relacions, sinó que hi ha altres tipus de violències relacionades amb el gènere que s'han de treballar i tenir en compte a l'hora d'intervenir amb joves tutelades. És molt important entendre les violències de gènere en un sentit ampli a l'hora d'intervenir amb joves. Les autores (Luxán Serrano et al., 2018) utilitzen el terme violències relacionades amb el gènere per tal de poder abraçar també formes de violència contra les dones i violències amb sexualitats i/o expressions de gènere no normatives. Aquest terme permet indagar també en elements comuns de les violències contra les dones, l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia presents en la població jove tutelada. També, possibilita pensar que el gènere, en si mateix, es una forma de violència o al menys de coerció.

Ara bé, per què tractar les violències relacionades amb el gènere de joves tutelades i no d'un altre col·lectiu? Si analitzem factors com la raça, la classe, les

capacitats i les edats amb una perspectiva de gènere en joves tutelades veiem que, aquestes, són un col·lectiu molt vulnerable a patir violències relacionades amb el gènere. Algunes de les adolescents que viuen en acollida residencial com a mesura de protecció han patit experiències traumàtiques durant la infància i l'adolescència, la qual cosa, és un important factor de risc (Jiménez i López, 2020). A més, les autores, citant a (González, 2003) afirmen que créixer en ambients familiars carregats de violència pot augmentar la probabilitat de que es desenvolupin problemes emocionals, cognitius i de conducta, tant a curt, com a llarg termini. En la mateixa línia, a l'estudi d' (Alcántara et al., 2013) es demostra la magnitud i la gravetat de les conseqüències de l'exposició dels menors a violència de gènere. Aquesta provoca una sèrie de problemes conductuals i emocionals greus. Per tant, és essencial que els i les professionals que intervenen en els diferents camps socials coneguin, no només els recursos multidisciplinaris i les experiències d'intervenció professional, sinó també les habilitats i estratègies necessàries per intervenir amb solvència en situacions de violència de gènere. (Bas Peña i Pérez de Guzmán Puya, 2016). Ara bé, estan les educadores socials dels serveis suficientment formades per a lidar amb aquest tipus de problemàtica? Les mateixes autores, citant estudis de (Díaz-Aguado, 2012), mencionen l'absència als plans d'estudi universitari de la prevenció de la violència de gènere al Grau d'educació social.

Així doncs, al llarg d'aquest estudi s'aborden les següents qüestions: la qualitat de la formació que es rep a la carrera d'Educació Social; quines són les situacions relacionades amb les violències sexuals i de gènere es troben les Educadores Socials que treballen amb joves tutelades en pisos assistits per a noies; com afecta la falta de formació a l'hora d'intervenir a les joves i a les educadores; Quines estratègies utilitzen les educadores per a tractar amb aquest tipus de situacions i finalment, es farà una proposta de guia per a la intervenció.

2) Breu contextualització sociopolítica i cultural

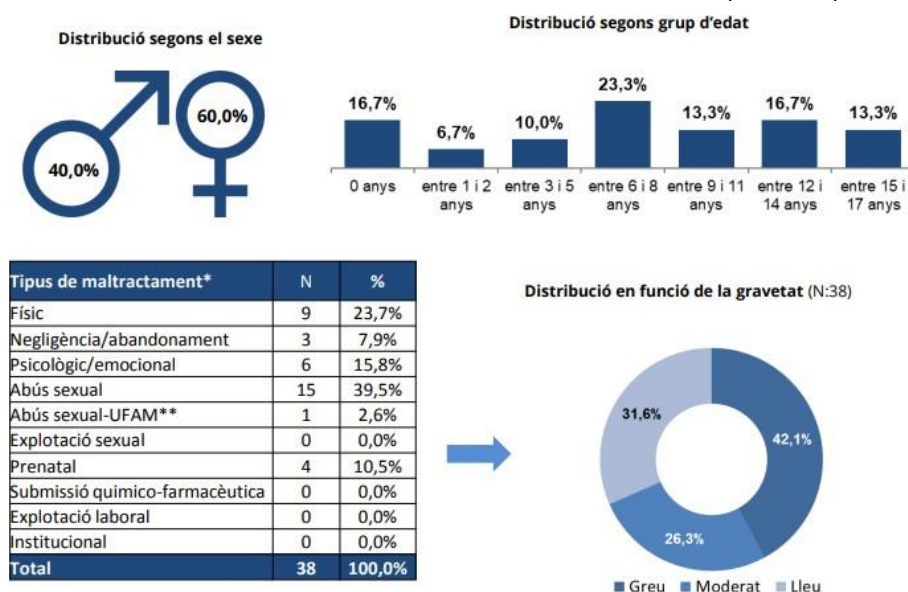
A continuació, es presenta una breu contextualització de la situació relacionada amb les violències sexuals i de gènere que pateixen les joves tutelades a partir de dades quantitatives:

Quan parlem d'infants o adolescents tutelades ens referim a aquelles que per circumstàncies diverses, o bé estan soles, o les seves famílies o persones tutores legals no se'n poden fer càrrec. És en aquest moment on l'Administració té la responsabilitat de fer-se'n càrrec i acollir-les en centres residencials.

Hi ha diverses causes per les quals un infant o adolescent pot ser separat de la seva família i una d'elles, és el maltractament infantil:

L'article 8.1 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència determina que *“qualsevol infant o adolescent ha d'ésser protegit de qualsevol forma de maltractament, que inclou el maltractament físic, el psicològic, la negligència, el tracte indigne, l'explotació laboral, l'explotació i l'abús sexuals, la corrupció, la manipulació, el mal ús de la seva imatge i qualsevol altra forma d'abús”*.
(Llei 14/2010, del 27 de maig)

En referència a aquest maltractament infantil, s'exposa un quadre del Registre Unificat de maltractament infantil (2019) extret de l' (informe estadístic mensual Direcció General d'Atenció a La Infància i l'Adolescència (DGAIA), 2021)

Il·lustració 2: Dades del maltractament infantil en percentatges. De l'Informe estadístic mensual Direcció General d'Atenció a la infància i l'Adolescència (DGAIA) del 2021.

A partir de les dades mostrades a la il·lustració 1 es pot veure com el 60% d'infants i adolescents ateses són noies i un 40% nois. I el grup d'entre 15 i 17 anys, que es el nostre focus d'estudi, suposa un 13,3% de la població assistida.

La dada més alta i representativa de maltractament infantil és l'abús sexual, el qual suposa un 42,1% sumant les dues categories exposades al quadre. Un percentatge alarmant. El maltractament físic, com veiem, suposa el segon percentatge més elevat, un 23,7%.

Per a aquestes joves que suposen el 13,3% de la població tutelada de Catalunya existeixen diversos serveis residencials de tutela, però en aquest cas, ens centrem en el servei de pis assistit per a noies d'entre 16 i 18 anys.

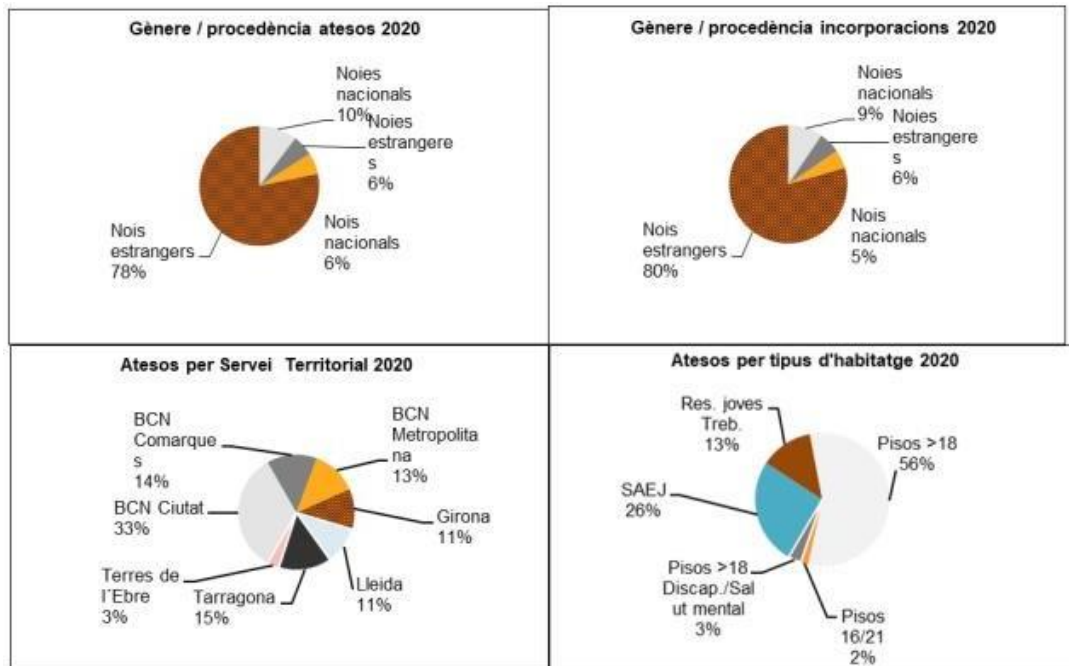
Els requisits per accedir a aquest servei són els següents:

- a) desemparament del menor d'acord amb els articles 105 i següents de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència;
- b) article 4 del Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció; c) la resta de requisits establerts en l'ordenament jurídic vigent.

(Generalitat de Catalunya, 2021)

L'objectiu d'aquests pisos es donar resposta a situacions i necessitats que requereixen una especialització tècnica alternativa a la seva família d'origen oferint guarda, educació i preparació per a la vida autònoma.

Seguidament, es concreta en les dades rellevants referents als pisos assistits: a la il·lustració 2, extreta de la memòria de l'Àrea de Suport Als Joves Tutelats i Extutelats, 2020), podem veure com les joves ateses pel servei Territorial de Tarragona són un 15% del total a Catalunya. D'aquestes, les que accedeixen a pisos assistits de 16-21 anys són el 2%. A més, de tota la població general, només accedeixen a aquests serveis de pisos un 15% de noies: 9% noies nacionals i un 6% de joves estrangeres) en contraposició al 85% de nois:

Il·lustració 1: Atenció residencial per Servei territorial, tipus d'habitatge, Gènere i procedència. Memòria de l'Àrea de Suport Als Joves Tutelats i Extutelats de 2020.

Les joves de pisos assistits d'entre 16-18 anys a tot Catalunya suposa tant sols l'1,7% del 53,3% (que es el que correspon a l'acolliment residencial en general). (Informe estadístic mensual direcció general d'atenció a la infància i l'adolescència (DGAIA), 2021)

Les dades situades al camp de Tarragona del (Mapa de Serveis Socials de Catalunya, 2017), mostren que hi ha un total d'11 pisos assistits a banda dels pisos Assistits de 16-18anys: Pisos Assistits per a joves Majors d'Edat; Pisos Assistits de 17 a 21 anys; Pisos de SAEJ i residències per a joves vinculats al programa d'inserció laboral.

Serveis de centres residencials d'acció educativa, centres d'acolliment, centres residencials d'educació intensiva i pisos assistits

Àmbits territorials 2017

	Centres residencials d'acció educativa		Centres d'acolliment		Centres de primera acollida i atenció integral per a MENA ⁽¹⁾		Centres residencials d'educació intensiva		Pisos assistits ⁽²⁾	
	serveis	places	serveis	places	serveis	places	serveis	places	serveis	places
Àmbit metropolità	54	1.095	10	283	3	60	3	82	56	295
Comarques gironines	14	174	2	50	-	-	1	20	11	40
Camp de Tarragona	6	151	3	79	-	-	1	20	11	53
Terres de l'Ebre	2	34	1	25	2	44	-	-	5	29
Ponent	7	144	1	22	-	-	-	-	8	35
Comarques centrals	11	159	2	64	3	74	-	-	5	20
Alt Pirineu i Aran	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Penedès	6	99	-	-	1	30	-	-	2	6
Catalunya	101	1.866	19	523	9	208	5	122	98	478

Il·lustració 3: Taula dels Centres per a Menors estrangers no acompanyats (MENA) que inclou pis assistit per a joves majors de 18 anys. Pis assistit de 17 a 21 anys. Pis assistit per a joves de 16 a 18 anys. Servei d'acompanyament especialitzat a joves tutelats i extutelats (SAEJ). Residències per a joves vinculades a programes d'inserció laboral. Font: Direcció General d'Atenció a la infància i l'Adolescència de 2017.

El nucli d'interès d'aquest treball són els pisos Assistits per a noies d'entre 16-18 anys del cap de Tarragona. A la il·lustració 4 veiem com en aquest camp territorial existeixen 4 pisos assistits per a joves d'entre 16-18 anys sense concretar el gènere de les ateses. En total, 38 places. (Àrea de Suport Als Joves Tutelats i Extutelats, 2020).

Sistema ordinari de protecció. Recursos, centres i places		ST Barcelona ciutat	ST Barcelona Metropolitana	ST Barcelona comarques	ST Girona	ST Lleida	ST Tarragona	ST Terres de l'Ebre	CATALUNYA
Centre d'acolliment (CA)	Centres	6	3	3	2	1	3	1	19
	Places	166	90	89	50	26	78	24	523
Centre residencial d'acció educativa (CRAE)	Centres	23	13	34	17	10	8	3	108
	Places	423	267	647	190	176	182	44	1.929
Centre residencial d'educació intensiva (CREI)	Centres	0	1	3	1	1	1	0	7
	Places	0	15	74	20	24	20	0	153
Servei de pis assistit per a joves d'edats compreses entre els 16 i els 18 anys*	Centres	1	2	3	6	2	4	4	22
	Places	5	12	26	45	24	38	34	184
Servei de suport integral de pis assistit per a joves de 18 a 21 anys en dificultat social	Centres	33	25	17	19	13	13	6	126
	Places	129	84	59	73	48	46	24	463
Servei social d'iniciació a l'emancipació per a joves de 17 a 21 anys	Centres	0	0	0	0	1	2	0	3
	Places	0	0	0	0	4	8	0	12
Cases d'infants	Centres	3	2	2	3	1	2	2	15
	Places	24	16	16	24	8	16	16	120
Centres d'atenció terapèutica (CATE). Recurs específic maternal	Centres	1	0	1	0	0	0	0	2
	Places	20	0	8	0	0	0	0	28
Centres d'atenció terapèutica (CATE). Drogodependència	Centres	0	0	1	0	0	0	0	1
	Places	0	0	40	0	0	0	0	40
Centres d'atenció terapèutica (CATE). Discapacitat física o psíquica	Centres	2	0	3	1	1	1	0	8
	Places	23	0	52	1	1	12	0	89
Centres terapèutics	Centres	1	0	1	0	0	0	0	2
	Places	23	0	14	0	0	0	0	37

* Els pisos de 16 a 18 anys creats específicament per atendre a infants i adolescents emigrats sols, s'han afegit a la taula següent

Il·lustració 4: Taula representativa dels diversos centres i places del camp territorial de Tarragona, Barcelona, Girona, Lleida, Delta de L'Ebre i Total a Catalunya. Font: Àrea de suport als joves tutelats i extutelats, 2020.

Concretant en la població atesa, es pot afirmar que en tot el camp de Tarragona només existeix un servei de pis assistit per a noies d'edats compreses entre els 16 i 18 anys el Pis Assistit per a Noies d'Entre 16 i 18 anys de la Casa Sant Josep de Tarragona, aquest, s'anomena DARLAB i serà el nucli d'estudi d'aquest treball.. No s'han pogut trobar dades sobre altres pisos assistits per a noies al territori.

Segons les dades anteriors veiem com: de tota la població en acolliment residencial de Catalunya (53%), només un 1,7% té accés a pisos assistits d'entre 16 i 18 anys. Però a més, d'aquest mínim percentatge el 85% són nois i el 15% noies. D'aquesta necessitat d'acolliment residencial per a joves tutelades, es d'on va sorgir el pis de noies d'entre 16 i 18 anys de Tarragona.

Aquest servei va adreçat a noies de 16 a 18 anys amb mesura d'acolliment. L'habitatge té un caràcter assistencial i educatiu que treballa l'acompanyament en l'inici del procés d'emancipació per obtenir una autonomia plena.

El Pis Assistit per a joves de 16 a 18 anys és un servei que dona resposta a situacions i necessitats a les adolescents acollides, sotmeses a les normatives reguladores del Departament de la Generalitat al qual estiguin adscrites. Actualment, és el Departament de Benestar Social i Família qui estableix el règim d'autorització administrativa prèvia i requereix, en tots els casos, el compliment dels requisits de qualitat i garantia i d'altres condicions que regulen els serveis socials de Catalunya.

Els motius d'ingrés de les noies del pis assistit han variat en el darrer any. Malgrat predominar la majoria de noies sense acompanyament al territori, al Servei s'hi han derivat joves amb arrelament al territori, amb un projecte de vida allunyat de la seva família biològica. Així mateix, la població atesa per a aquest pis ha evolucionat cap a la diversitat.

A continuació, es presenta un quadre de síntesi de creació pròpia a partir de les dades de l'informe estadístic mensual direcció general d'atenció a la infància i l'adolescència (DGAIA) (Gener de 2021) i el Mapa de Serveis Socials de Catalunya. Serveis d'infància, Adolescència i Joventut, 2017).

	Catalunya	Tarragona
Pisos Assistits 16-18 anys	22	4
Pisos Assistits Noies 16-18 Anys	No info.	1
Percentatge abús sexual	Població tutelada	Població pisos tutelats
42,1 %	60% dones	15% noies
	40% homes	85% nois

Il·lustració 5: Taula d'elaboració pròpia on es reflexen les dades més rellevants extretes d'aquesta contextualització.

Aquestes dades són representatives i rellevants per a contextualitzar aquesta temàtica d'estudi. S'ha vist el gran percentatge d'abús sexual i també que hi ha un percentatge més elevat de noies tutelades que no pas nois. Tanmateix, la resposta en pisos assistits per a noies es molt menys que per als nois. Les Educadores Socials són les persones de referència que conviuen i intervenen amb les joves quan aquestes passen a ser tutelades, per tant haurien de tenir formació especialitzada per intervenir en casos de violències sexuals amb les

joves. Així doncs, per percentatge, hauran de treballar amb joves que han patit violència sexual o de gènere (sobretot en abusos i maltractament). En aquest treball descobrirem si existeix aquesta formació específica i tant primordial per a la intervenció en violències sexuals i de gènere amb joves tutelades als pisos assistits per a noies d'entre 16-18 anys a Tarragona.

3) Marc teòric

3.1 LA VIOLENCIA DE GÈNERE

3.1.1 Què és la violència de gènere?

Com a educadores socials tenim la responsabilitat de ser competents, capacitades i qualificades per a la realització de la intervenció socioeducativa. També hem de ser capaces de reflexionar sobre la praxis professional i donar sempre un tracte igualitari sense discriminació. És per aquest motiu que és tant important la reflexió sobre la definició i el que entenem com a violència de gènere. Reflexionar i definir per tal d'incloure a tothom i reconèixer i detectar totes les situacions i conseqüències possibles de violència vers el col·lectiu amb el que treballem.

Tal com s'ha exposat prèviament, l'abús sexual i el maltractament físic són les dues fonts de maltractament infantil més rellevants. Aquestes dues formes de maltractament es poden incloure dins la definició de violència de gènere. A continuació, farem una aproximació a la seva definició per tal d'exposar la seva complexitat.

La violència de gènere és considerada un problema de salut pública. Aquest, és influenciat per la societat patriarcal basada en la inferioritat de la dona vers l'home, les desigualtats socials, discriminacions i estereotips que afecten negativament a la vida de les dones. (ONU, 2021). Però no només a les dones, sinó totes les persones que no s'identifiquen amb un rol normatiu i que per aquesta raó són violentades de diverses maneres. Per tal de poder englobar totes aquestes realitats en aquest treball, ens basarem en la següent definició de violència de gènere:

Segons la (Comissió Europea, 2014) la violència de gènere és aquella dirigida contra una persona per causa del seu gènere (incloent identitat/expressió de

gènere) o violència que afecta a persones d'un gènere particular de manera desproporcionada. Algunes de les formes de GBV son considerades: verbals, no-verbals, físiques, assetjament o abús sexual. Però tal com hem dit abans, no és una violència exercida només cap a la dona. Per tant, per a completar aquesta definició, en aquest treball s'utilitza el terme violències relacionades amb el gènere que presenten les autores (Luxán Serrano et al., 2018). Aquestes l'utilitzen per tal de poder abraçar també formes de violència contra les dones i violències amb sexualitats i/o expressions de gènere no normatives. A més, aquest terme permet aprofundir en elements comuns de les violències contra les dones, l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia. També, possibilita pensar que el gènere, en si mateix, és una forma de violència o al menys de coerció.

Tot i que la definició ha evolucionat per a passar a entendre les violències relacionades amb el gènere d'una forma més àmplia, com podem veure a continuació, aquesta no es la realitat a nivell legislatiu a Espanya i Catalunya.

3.1.2 Marc Legal de la violència de gènere

A Espanya, la Violència de gènere s'emmarca dins la "*Ley Orgánica 1/2004 de medidas de protección integral contra la violencia de género*". Aquesta llei reconeix la violència de gènere com a un problema complex. Tanmateix, hi ha una falta de concreció i subscriu el concepte de violència de gènere a la parella o ex-parella i per accedir a la condició de víctima de violència es obligatòria presentar una denúncia. Això fa que es deixin fora altres actes basats en el gènere (Pastor-Gosálbez et al., 2021).

En el marc de la infància la "*Ley Orgánica 1/2004 de medidas de protección integral contra la violencia de género*", reconeix expressament com a víctimes de violència de gènere (tenint en compte la terminologia de les lleis comentades) als fills i filles de les dones agredides. També, el marc legal a nivell estatal de la protecció de la infància i adolescència produïda per la *Llei 26/2015*, i la *Llei Orgànica 8/2015* fa explícit que els i les menors que viuen en contextos familiars de violència masclista també en són víctimes i obliga a les administracions públiques a intervenir-hi i a protegir-los. Malauradament, a nivell judicial, se separa la violència comesa pel pare i viscuda per la mare de les decisions judicials respecte de la guarda i dels drets de relació i comunicació dels fills i filles

amb el pare maltractador (Lazo i Advocades, 2018). Segons la diagnosi de la Xarxa d'Atenció i Recuperació integral per a les dones en situació de violència masclista encarregada per l'(Institut Català de les Dones, 2017) l'atenció a fills i filles per a la seva atenció i recuperació és deficitària a Catalunya.

A Catalunya ens emmarquem en la *Llei del dret de les dones a erradicar la violència masclista (Llei 5/2008)*. Tal com sosté (Coll, 2009), en aquesta sí que s'adopta un enfocament més integral, incloent per exemple, el tràfic i l'explotació sexuals, els matrimonis forçats, la mutilació genital femenina, la reproducció d'estereotips en els mitjans de comunicació i l'assetjament en el lloc de treball. Tanmateix, en aquesta llei no es reconeixen les violències relacionades amb el gènere de manera complerta. No s'inclouen dins d'aquest marc les violències en parelles homosexuals, per exemple. Per tant, ens trobem amb una llei heterosexista.

Finalment, un altre punt d'interès per a aquest treball de la *Llei Orgànica 1/2004* és que a l'article 7 estableix que: "Les universitats inclouran i fomentaran en tots els àmbits acadèmics la formació, docència i investigació en igualtat de gènere i no discriminació. Com veurem més endavant i amb l'estudi de (Pérez-de-Guzmán et al., 2014) i d'altres autores, la formació de les universitats, en concret al grau d'Educació Social, deixa molt que desitjar.

3.1.3 Abús sexual infantil

Com hem comentat en la contextualització d'aquest treball, es pot afirmar que els abusos sexuals son una de les conseqüències principals de tutela referents al maltractament infantil.

Al document d'(Echeburúa & Guerricaechevarría, 2021) exposen uns criteris bàsics per a definir un abús sexual infantil: Que hi hagi una relació de desigualtat, ja sigui en quant a edat, maduresa o poder) entre agressor i víctima i la utilització de la menor com a objecte sexual (Echeburúa i Guerricaechevarría, 1998). Aquest últim punt inclou aquells contactes i interaccions amb un nen o nena en els que s'utilitza a aquest per a la estimulació sexual de l'agressor o una altra persona (Hartman i Burgess, 1989).

La definició donada per la generalitat de Catalunya defineix l'abús sexual com: "Situació en la qual un infant o adolescent és utilitzat per satisfer desitjos sexuals imposats per un adult, ja sigui participant o presenciant activitats sexuals que violen els tabús socials i legals de la societat i que no comprèn o per a les quals no està preparat, d'acord amb el seu desenvolupament i, per tant, no hi pot donar el seu consentiment (incest, violació, tocaments, seducció verbal, masturbació en presència d'un menor, pornografia...). També, es consideren abús les activitats sexuals imposades per un infant a un altre si el primer és considerablement més gran (uns cinc anys) que la víctima o utilitza la força, les amenaces, l'abús de poder o altres mitjans de pressió. El límit d'edat establert per a les relacions sexuals consentides és de 16 anys a l'Estat espanyol." (Gencat, 2021).

Per a les joves, les conseqüències dels abusos sexuals poden ser diverses. A l'article de (Cantón-Cortés & Cortés, 2015) citant a (Muela, Balluerka y Torres, 2013; Noll, Trickett, Susman y Putnam, 2006; Trickett et al., 2001) i (Feiring, Miller-Johnson y Cleland, 2007) s'exposa que, en el cas de les adolescents, la majoria de resultats han detectat que pateixen:

- Trastorns psicobiològics
- Problemes internalitzants i externalitzants, trastorns dissociatius, símptomes de - Trastorn de l'Estrès Post-Traumàtic (TEP)
- Problemes en el rendiment escolar i cognitiu
- Probabilitat de realitzar activitats delictives
- Conductes suïcides
- Trastorns de la conducta alimentària
- Consum de drogues
- Conductes sexuals precoces i de risc

A l'estudi de (Horno Goicoechea, 2006) i (Esteban de Dios, 2015) es presenten les conseqüències mencionades anteriorment agrupades per àmbits:

- Problemes de socialització: (aïllament social, dificultat per establir relacions personals, conductes agressives o auto-agressives)
- Problemes escolars: baix rendiment, problemes d'atenció i concentració, agressions entre iguals com a víctimes i com a agressores

- Síntomes d'estrès post traumàtic: trastorn del son, fòbies, trastorns alimentaris, ansietat, atacs de pànic
- Conductes regressives
- Síntomes depressius i ansietat
- Alteracions del desenvolupament afectiu: models de vinculació erronis en els que la violència i l'amor van units, us de poder sobre altres
- Internalització de rols violents o de gènere equivocats
- Parentalització de germans/es: assumpció de rols adults en un intent de protegir a mares

Una de les conseqüències que té més impacte en les adolescents és la de les Alteracions del desenvolupament afectiu. A l'article de (Ramos et al., 2021) s'hi identifiquen formes de violència referents a aquestes alteracions: violències psicològiques (sobretot de control) en la relació sexo-afectiva, la violència sexual en la relació sexo-afectiva, la violència sexual en l'àmbit social, la violència adulta indirecta o vicària i la violència sexual adulta. Al mateix document, citant a (Díaz-Aguado i Carvajal, 2011), s'especifica que les situacions de maltractament viscudes amb major freqüència per les adolescents i joves són les de control abusiu i d'aïllament. També, es fa menció a que per manca d'experiència, les noies prenen com a referència les relacions de parella en la literatura, cinema, música, revistes...i per tant els mites de l'amor romàntic. A més d'això, en el cas de les joves que han patit abusos sexuals, tenen també de referència aquest tipus de relació i això les posa en una situació de risc.

3.1.4 Intervenció socioeducativa i Interseccionalitat

Una vegada feta una aproximació sobre que s'entén com a violències relacionades amb el gènere, és essencial aproximar-nos a la intervenció socioeducativa en aquest àmbit, però també, com veurem, al concepte d'interseccionalitat.

(Ucar, 2016) redefineix la intervenció socioeducativa com a una acció professional desenvolupada per pedagogs i educadors en el marc d'una situació o problemàtica sociocultural amb la intenció de generar escenaris que ajudin a les persones, grups o comunitats participants a apoderar-se; a dotar-se dels recursos necessaris per millorar la seva situació en el món.

Per tal de realitzar una intervenció socioeducativa adequada (Bas & Victoria Pérez, 2016) defensen la formació com a eina primordial per a poder intervenir des de la perspectiva de gènere. Les mateixes autores, citant a (Hernández, C 2012) afirmen que:

“Una de les millors eines que tenim a l’actualitat per a combatre la lacra social de la violència de gènere es l’educació social visualitzada des de la perspectiva de la igualtat i gènere”.

L’educació Social és un **“Dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d’una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives, que son àmbit de competència professional de l’educador social i que possibilita:**

- **La incorporació del *subjecte de l’educació* a la diversitat de les *xarxes socials*, entesa com el desenvolupament de la *sociabilitat* i la *circulació social*.**
- **La *promoció cultural i social*, entesa com a obertura a noves possibilitats de l’adquisició de *béns culturals*, que amplii les perspectives educatives, laborals, d’oci i participació social.”**

(ASEDES i CGCEES, 2007)

Entre les funcions de l’educació social trobem la prevenció, mediació i educació (Torres Reviriego & Valdepeñas Torres, 2015) citant a (Arricaberri, et al, 2013). La violència de gènere constitueix un dels atacs més grans als drets humans i fonamentals, és per això que és feina indiscutible de l’educadora social generar contextos educatius en igualtat de gènere. A continuació, es planteja anomenar un seguit de continguts que poden ser considerats interessants a tenir en compte per a una intervenció socioeducativa en violències sexuals i de gènere amb adolescents a partir de diversos articles:

- Formació en relació en gènere i als fenòmens d’exclusió derivats de les normes de gènere, construïda sobre les bases d’una pedagogia que permeti transitar de la injustícia de la desigualtat a la riquesa de la diferència.(Carrera Fernández et al., 2015)
  - o Proporcionar lectures sobre gènere, contribueixen a la construcció de la identitat personal i al desenvolupament del pensament crític

sobre qüestions de gènere. (Bas i Pérez, 2016)

- Aprendre a realitzar un anàlisi de gènere per diagnosticar les relacions de gènere i d'aquesta manera identificar problemes concrets, les metes o objectius que es persegueixen i els potencials de les persones. (Bas i Pérez, 2016)

- Trencar amb la concepció de l'amor romàntic. La concepció de l'amor romàntic és el caldo de cultiu de la violència de gènere en els més joves perquè es el que fonamenta la desigualtat entre persones de diferent sexe. (Torres Reviriego i Valdepeñas Torres, 2015), i aquí, el paper de l'educadora social hauria de considerar-se fonamental, tant en la prevenció, com en la intervenció en el casos que ja han patit aquesta experiència. Intervenint en un primer moment quan s'enfronten a la decisió de ruptura, com quan ja s'ha produït la mateixa.

- Ser conscients que les educadores han de facilitar la generació d'eines i acompanyar a la víctima en el seu desenvolupament social i cultural, ampliant les perspectives laborals, d'oci i participació social. (Torres Reviriego & Valdepeñas Torres, 2015)

En contextos on treballem amb joves tutelades, igual com és d'important reconèixer totes les formes de violència relacionades amb el gènere per tal d'assegurar una intervenció socioeducativa inclusiva, també ho és reconèixer que aquestes violències no afecten de la mateixa manera a les joves nascudes al propi país que a les joves migrants. Com hem vist, un 10% de joves ateses són espanyoles, però un 6% són estrangeres. I al pis en concret en el que ens centrarem ara mateix hi ha un total de 6 joves, 3 de nacionalitat espanyola i 3 de nacionalitat marroquí. Per aquest motiu, és tant important per a una intervenció socioeducativa de qualitat incloure la interseccionalitat.

La idea d'interseccionalitat expressa un sistema complex d'estructures opressives, múltiples i simultànies. Es planteja l'existència de categories biològiques, de gènere, orientació sexual, ètnia, raça, classe, religió, edat, capacitat funcional, entre altres, que interactuen i reforcen entre elles configurant diverses formes de discriminació (Muñoz Arce i Larraín-Salas, 2019) . Les mateixes autores, citant a (Yuval-Davis, 2006) afirmen que pensar en clau

interseccional suposa comprendre les dimensions d'exclusió com elements que es troben interrelacionats i superposats, que son irreductibles uns d'altres i que no poden ser citats de manera rígida o estàtica. Tal com afirma (Crenshaw, 1991) les experiències de les dones de color son freqüentment el producte de la intersecció dels patrons racistes i sexistes, de manera que ni el feminisme ni l'anti-racisme inclouen aquestes experiències. Per tant, no s'haurien de mirar per separat les dues esferes de raça i gènere.

A l'estudi de (Epstein et al., 2017) s'afirma a partir d'evidències que als infants i joves se'ls dona un tracte diferencial basat en la raça, cosa que anomena *Adultification* i ens explica que aquest és un procés de socialització on els infants funcional a un nivell de maduresa més elevat per causa del seu context i necessitat, sobretot en comunitats de pocs recursos. També, pot consistir en un estereotip social que es basat en com els adults perceben els/les infants "amb absència de coneixement de comportament o verbalitzacions d'infants".

(Bas i Pérez, 2016) citant a (Díaz-Aguado, 2012, Bas-Peña, Pérez-de-Gúzman & Maurandi- López, 2015) afirmen que la formació i intervenció de les Educadores Socials en qüestions vinculades amb la igualtat de gènere és fonamental com a primer pas per a evitar la violència contra les dones. També, que totes les investigacions indiquen que les persones joves són una mica més tolerants que el conjunt de la població amb conductes relatives a la violència de control i que per tant, des de la professió de l'Educació Social, hi ha d'haver una presa de consciència per poder realitzar accions que promoguin el pensament i l'acció per a invertir aquesta tendència.

(Jiménez, 2021) Reflexiona entorn a que tot i que la nostra actuació està marcada a nivell institucional i condicionada també per les estructures, al mateix temps, com a professionals, tenim la capacitat d'agència i resistència davant la manera com entenem i realitzem la intervenció. Com a educadores hem de ser capaces d'intervenir i identificar els punts d'intersecció de les persones amb que treballem, com per exemple els anteriors, d'aquesta manera podrem adaptar aquesta intervenció a la persona i poder treballar les desigualtats que l'afecten en totes les esferes de la seva vida.

3.2 FORMACIÓ EN VIOLÈNCIES RELACIONADES AMB EL GÈNERE DE LES EDUCADORES SOCIALS

L'educadora social és una professional que realitza una acció socioeducativa (prevenció i intervenció) amb persones i/o grups, des d'una línia normalitzada o especialitzada a fi de generar canvis per a la millora i la transformació social (Bas i Pérez, 2016). En l'educació social es pretén transmetre o promoure transformacions en les situacions de desigualtat. Per tant, les violències relacionades amb el gènere haurien de ser incloses de manera transversal dins d'aquesta professió ja que es tracta d'una problemàtica social que afecta a totes les esferes i àmbits socials.

La Llei Orgànica 1/2004, del 28 de desembre, Medidas de protecció integral contra la violència de gènere, estableix a l'article 7 que: "Les universitats inclouran i fomentaran en tots els àmbits acadèmics la formació, docència i investigació en igualtat de gènere i no discriminació com hem vist amb anterioritat en aquest treball. Tanmateix, hi ha diversos estudis centrats en la formació en violències relacionades amb el gènere al grau d'educació social que demostren que aquesta és mínima i que hi ha una necessitat imperant de formació en aquest sentit.

L'estudi exposat a l'article *Educación y género, formación de los educadores y educadoras sociales* de (Pérez-de-Guzmán et al., 2014) s'ha dut a terme en un total de 36 universitats i consisteix en un anàlisi mixt: dels plans d'estudi i d'enquestes als estudiants de 4rt curs. En aquest, demostra que hi ha una escassa presència als plans d'estudis d'assignatures específiques relacionades amb aquesta temàtica. La majoria es centren en aspectes d'igualtat/desigualtat de gènere, sent residuals els temes d'inclusió/exclusió i violència. També, dels resultats extrets del qüestionari destaquen que l'alumnat manifesta haver rebut poca formació sobre aquestes temàtiques i donen molta importància a la formació en gènere.

A partir dels resultats de diverses investigacions citades per (Pérez-de-Guzmán et al., 2014) s'evidencia que la formació específica en violències sexuals i de gènere es mínima:

- Amb els resultats de la investigació sobre la "Ley Integral contra la Violencia

de género en la Formación inicial del Profesorado, coordinat per la professora Puigvert (2010) veiem com no s'està duent a terme formació específica sobre prevenció i detecció precoç de la violència a l'àmbit familiar.

- A partir de l'estudi dirigit per la professora Valls "Violencia de género en las universidades españolas (2005-2008), es constata que existeix una falta de reconeixement de la violència de gènere per part de l'alumnat i entre les seves causes, la falta de formació i sensibilització.

També, a l'article de (Bas-Peña et al., 2015) s'exposen resultats relatius a la qualitat de la formació universitària del grau d'educació social. De la cerca dels plans d'estudi de 1.260 assignatures, només s'han detectat un total de 172 amb contingut de gènere. 24 específiques i 147 que l'integren de manera transversal, cosa que suposa un 13,7% del total d'assignatures. En la transversalitat d'aquestes assignatures existeix una gran dispersió d'aspectes tractats i es posa en dubte si la formació rebuda durà a l'adquisició de les competències de les educadores socials per a realitzar accions en aquest àmbit. En relació als resultats referents a l'alumnat, les autores, coincidint amb altres estudis citats al seu article (Valls *et al.*, 2009; Puigvert Mallart, 2010; Casabona i Tellado, 2012; Díaz Aguado *et al.*, 2013) afirmen que més de la meitat de l'alumnat indica no haver rebut formació en educació per a la igualtat, ni en violència, en cap de les seves manifestacions.

Un punt fonamental que expressen (Pérez-de-Guzmán et al., 2014) és la formació inicial com a eix fonamental per a la sensibilització de professionals, ja que mitjançant l'educació, arribaran a prendre consciència sobre la situació. D'aquesta manera, es contribueix a l'adquisició de competències professionals i personals per a la incorporació de la igualtat a la vida professional. Ara bé, com es pot veure a l'estudi, la formació a les universitats en qüestions de gènere i la presència d'assignatures específiques referents a la temàtica són mínimes.

4) Objectiu d'investigació

Analitzar la falta de formació específica en la intervenció amb violències sexuals i de gènere de les educadores socials als serveis de pisos Assistits per a noies d'entre 16 i 18 anys de Tarragona i la seva repercussió en la intervenció socioeducativa amb les joves.

5) Plantejament metodològic

5.1 HIPÒTESIS / VARIABLES

Hi ha una falta de formació específica en intervenció amb violències sexuals i de gènere de les Educadores Socials que afecta a la qualitat de la intervenció socioeducativa amb les joves.

- **Variable dependent:** Qualitat de la intervenció socioeducativa.
- **Variable independent:** formació específica en intervenció amb violències sexuals i de gènere.

5.2 METODOLOGIA

La metodologia que s'ha escollit per a la realització d'aquest treball serà una metodologia mixta. Tal com ens comenten (Halcomb i Hickman, 2015) Citant a (Andrew and Halcomb, 2012, Simons i Lathlean, 2010) les metodologies mixtes ofereixen una alternativa per aproximar-se a temes complexos d'una manera més comprensiva que no pas si s'aborda només des d'una perspectiva quantitativa o una purament qualitativa. Tanmateix, aquesta investigació serà majoritària-ment qualitativa.

La part **quantitativa** d'aquesta investigació es compon:

- D'un anàlisi contextual a partir de dades extretes de diverses fonts: Mapa de Serveis Socials de Catalunya. Serveis d'infància, Adolescència i Joventut, (2017) (Generalitat de Catalunya, 2021) i DGAIA (Gener de 2021) la qual ens fa poder justificar i demostrar la rellevància de realitzar aquesta investigació.
- En un primer moment es va crear un qüestionari online per a joves que havien residit al pis de joves d'entre 16-18 anys amb l'objectiu de contrastar la informació extreta a les entrevistes. Tanmateix, ha sigut impossible que aquestes joves responguin al qüestionari esmentat.

Per altra banda la part **qualitativa** consisteix en:

- Entrevistar a les educadores Socials del Pis Assistit per a joves d'entre 16-18 anys de Casa Sant Josep de Tarragona. Per a la construcció i estructuració de les entrevistes s'ha tingut en compte l'estudi de (Horno Goicoechea, 2006)

i també l'estructura de l'entrevista realitzada per (Esteban de Dios, 2015). S'ha realitzat una entrevista de prova amb el coordinador del pis assistit per a noies de 16-18 anys i s'ha decidit reformular alguna pregunta per a millorar l'enteniment i resolutivitat d'aquesta. Tot i ser de prova, aquesta entrevista també s'inclou en l'exposició i anàlisi de resultats. Per veure el guió definitiu de l'entrevista anar a l'[Annex 2](#). Les educadores del pis de joves són un total de 5, per tant, es creu convenient poder fer entrevistes i poder profunditzar en la seva experiència.

5.3 MOSTRA

La mostra de la investigació ha de ser representativa del que es vol estudiar. Com es pot veure a les dades referents a la contextualització, només existeix un pis Assistit per a noies d'entre 16 i 18 anys en tot el Tarragonès, per tant, també es creu que l'objecte d'estudi es una mostra representativa.

- **5 de 5** Educadores del Pis Assistit per a noies d'entre 16-18 anys de Casa Sant Josep de Tarragona i **1** entrevista al coordinador del Pis Assistit.

5.4 TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ

A continuació, s'exposen la tècnica d'investigació utilitzada i l'estructura que s'ha seguit per a la construcció d'aquesta. També, es realitza una explicació dels objectius que es volen aconseguir amb l'instrument utilitzat:

- Entrevista semi-estructurada Educadores:
  - Concretar en quines situacions relacionades amb les violències relacionades amb el gènere han d'intervenir les educadores del pis assistit per a joves tutelades d'entre 16-18 anys de Casa Sant Josep de Tarragona.
  - Adquirir informació sobre les dificultats que tenen per a fer una intervenció social en aquest context.
  - Recollir propostes d'estratègies d'intervenció per part de les Educadores Socials del Pis Assistit per a joves d'Entre 16-18 anys de Casa Sant

Josep de Tarragona.

- Reflexionar sobre els propis coneixements i com afecten a la intervenció.

Per a la construcció i estructuració de les entrevistes s'ha tingut en compte els següents àmbits basats en l'estudi de (Horno Goicoechea, 2006) i també l'estructura de l'entrevista realitzada per (Esteban de Dios, 2015):

- Percepció de la violència que pateixen les joves/han patit per part de les educadores
- Percepció de la pròpia formació en intervenció amb violències relacionades amb el gènere
- Efectes de la violència tenint en compte les següents:
  - Problemes de socialització: (aïllament social, dificultat per establir relacions personals, conductes agressives o auto-agressives)
  - Problemes escolars: baix rendiment, problemes d'atenció i concentració, agressions entre iguals com a víctimes i com a agressores.
  - Síntomes d'estrès post traumàtic: trastorn del son, fòbies, trastorns alimentaris, ansietat, atacs de pànic.
  - Conductes regressives.
  - Síntomes depressius i ansietat
  - Alteracions del desenvolupament afectiu: models de vinculació erronis en els que la violència i l'amor van units, us de poder sobre altres.
  - Internalització de rols violents o de gènere equivocats.
  - Parentalització de germans/es: assumpció de rols adults en un intent de protegir a mares.
- Estratègies d'intervenció utilitzades.

5.5 CATEGORIZACIÓ DE L'ENTREVISTA

Una vegada realitzades les entrevistes s'ha procedit a la categorització d'aquestes. Les categories més rellevants extretes d'aquestes entrevistes són les següents:

- FORMACIÓ:
  - Estudis reglats
  - Específica en VSdG
- FUNCIONAMENT DEL PIS:
  - Dinàmiques
- PERFIL DE JOVES ATESES:
- CASOS VSdG:
  - Tipologia
    - Alteracions afectives
    - Abusos sexuals
  - Freqüència abusos
  - Sensibilització joves relacions sexo-afectives
  - Resposta empresa / institució
- RESPOSTA:
  - Estratègies d'intervenció utilitzades
    - Acompanyament
    - derivació
  - Possibles estratègies
  - Actuació conjunta de les educadores
- PROTOCOL:
  - Característiques
  - Utilització
- RELACIONS SEXO-AFECTIVES:
  - Sensibilització de les joves
  - Possibles estratègies

Aquestes categories serveixen de guia a l'apartat d'anàlisi i exposició dels resultats.

5.6 CONSIDERACIONS ÈTIQUES

En aquesta investigació es garanteix l'anonimat de totes les participants i es demanarà l'autorització pertinent per a la realització de qüestionari a les joves menors d'edat. També s'informarà de l'objectiu d'aquest estudi tant a les menors com a les Educadores i responsables i aquestes dades seran utilitzades únicament per a qüestions acadèmiques i en cap cas personals. Es per això, que es farà ús del consentiment informat que es pot trobar a [l'Annex 1](#). Per a la realització de l'entrevista de prova s'ha hagut de firmar aquest consentiment degudament.

5.7 POSSIBLE IMPACTE SOCIAL

D'acord amb l'article de (Flecha, 2018) l'impacte social es la millora de la societat i la ciutadania en relació amb els seus propis objectius. A l'article de (Blanca & Liberta Bonilla, 2007) es defineix l'impacte social com a: els efectes que la intervenció planteja te sobre la comunitat en general; un canvi en el resultat d'un procés; un canvi efectuat a la societat degut al producte de les investigacions i impliquen una millora significativa.

5.7.1 Objectius desenvolupament sostenible

L'objectiu d'aquest treball és analitzar la falta de formació específica en la intervenció amb violències sexuals i de gènere de les educadores socials als serveis de pisos Assistits per a noies d'entre 16 i 18 anys de Tarragona i la seva repercussió en la intervenció socioeducativa amb les joves. Dels 17 objectius del desenvolupament sostenible, aquest, es pot emmarcar clarament en 3 d'ells:

- Educació de qualitat, concretament, en les següents metes:
  - Assegurar l'accés igualitari de tots els homes i dones a una formació professional i superior de qualitat, inclosa l'ensenyança universitària.
  - Augmentar considerablement el nombre de joves i adults que tenen les competències necessàries, es particular tècniques i professionals.
  - Eliminar les disparitats de gènere en l'educació i assegurar l'accés igualitari a tots els nivells de l'ensenyança i la formació professional per les persones vulnerables, incloses les persones amb discapacitat, pobles indigents i nens en situació de vulnerabilitat.

- Assegurar que tots els alumnes adquireixin coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible, entre altres coses, mitjançant l'educació per el desenvolupament sostenible i els estils de vida sostenible, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural i la contribució de la cultura al desenvolupament sostenible.
- Igualtat de gènere. Concretament en les següents metes:
- Posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i nenes en tot el mon.
  - Eliminar totes les formes de violència contra totes les dones i les nenes en els àmbits públic i privat, incloses la trata i la explotació sexual i altres tipus d'explotació.
  - Assegurar la participació plena i efectiva de les dones i la igualtat d'oportunitats de lideratge a tots els nivells decisoris en la vida política, econòmica i pública.
  - Assegurar l'accés universal a la salut sexual i reproductiva i els drets reproductius.
  - Millorar l'ús de la tecnologia instrumental, en particular la tecnologia de la informació i les comunicacions , per tal de promoure l'apoderament de les dones.
- Salut i benestar. Concretament en les següents metes:
- Garantir l'accés universals als serveis de salut sexual i reproductiva, inclosos els de planificació de la família, informació, educació i la integració de la salut reproductiva a les estratègies i programes nacionals.

L'impacte en aquesta investigació, al ser un treball enfocat a un servei molt reduït, facilita el retorn dels recursos que es puguin extreure en aquest treball. També, la participació de les educadores del recurs en la reflexió i conscienciació sobre aquesta falta de formació i com aquesta afecta a les joves. A més, aquest treball podria ser extrapolable a altres recursos on es treballi amb joves tutelades, ja que, tenint en compte les dades exposades en referència a l'abús sexual, les

Educadores Socials que treballen en centres residencials haurien de tenir formació especialitzada per intervenir en casos de violències sexuals amb les joves ,doncs, inevitablement, per percentatge, hauran d treballar amb joves que han patit violència sexual o de gènere.

En un primer moment del treball el que s'ha realitzat ha estat la part de les entrevistes. A nivell d'impacte, es pretén fer una primera reflexió sobre els propis coneixements i com afecten aquests a la intervenció. A partir de la informació extreta es construeix una guia d'informació per a les educadores del pis de materials bàsics.

A mig termini, es pretén una devolutiva de materials bàsics en intervenció en casos d'abús sexuals i el protocol a seguir. Amb aquesta acció es pretén augmentar l'ús d'eines i recursos d'intervenció socioeducativa utilitzats en la intervenció. També, es planteja realitzar un qüestionari per tal de detectar si hi ha hagut un augment de consciència i també un augment de recursos utilitzats.

A llarg termini, com a línia d'actuació en referència a l'impacte, es pretén arribar a la transferència d'aquesta investigació a altres centres que se'n puguin beneficiar.

A continuació, trobareu el quadre explicatiu dels aspectes mencionats anteriorment amb més detall. Presentant els indicadors, mesura, impacte i temps (curt,mig, llarg termini):

5.7.2 Taula d'indicadors d'impacte

INDICADOR/S	IMPACTE	MESURA/EVIDÈNCIA	A CRUT TERMINI	A MIG TERMINI	A LLARG TERMINI
<p>Nombre d'educadores més conscienciades sobre la importància d'una formació en violències sexuals i de gènere per a la intervenció socioeducativa: 4/6 persones entrevistades.</p>	<p>Major conscienciació en l'equip educatiu de la importància d'una formació en violències sexuals i de gènere per a una bona intervenció que augmentarà el nombre de recursos utilitzats i per tant millorarà la intervenció socioeducativa, per tant, augment en el benestar de les joves.</p>	<p>Entrevistes com a eina de conscienciació i reflexió sobre com afecta la falta de formació en violències sexuals i de gènere en la intervenció amb joves i la seva rellevància a l'hora d'oferir recursos a les joves.</p>	<p>Conscienciació i reflexió sobre la importància de l'ús de tècniques d'intervenció socioeducativa</p>	<p>Augment d'ús d'eines i recursos d'intervenció socioeducativa utilitzats en la intervenció</p>	<p>Transferència. Poder utilitzar els materials extrets d'aquesta investigació en altres centres de la ciutat de Tarragona on sigui necessari.</p>
<p>Augment del nombre de recursos utilitzats a la intervenció socioeducativa relacionats amb les violències sexuals i de gènere. (50%)</p>		<p>Qüestionari a les professionals al cap de 6 mesos una vegada fet el retorn dels recursos per a la intervenció socioeducativa en violències sexuals i de gènere per a detectar l'augment de recursos utilitzats i les repercussions positives obtinguts en la intervenció socioeducativa.</p>			

5.8 PLA DE TREBALL

TASC A	MÉS	OCTUBRE				NOVEMBRE				DESEMBRE				GENER				FEBRER				MARÇ				ABRIL				MAIG				JUNY			
	SETMAN A	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Recerca Bibliogràfica																																					
Disseny de la recerca																																					
Elaboració de les Entrevistes																																					
Treball de camp																																					
Transcripcions																																					
Anàlisi de la Informació																																					
Redacció de l'informe final																																					
Entrega																																					

6) Exposició i anàlisi dels resultats

Aquesta exposició i anàlisi de resultats es du a terme a partir de les categories següents: tipologia de violències relacionades amb el gènere (abús sexual i alteracions afectives); resposta de les educadores (acompanyament, derivació, dinàmiques, estratègies d'intervenció); formació; Protocol (actuació conjunta). En aquest apartat es fa una aproximació a les dades extretes de les entrevistes i s'exposen els resultats de manera argumentada. Per a il·lustrar i justificar aquests resultats s'utilitzaran cites textuais de les mateixes entrevistes.

A partir de les respostes donades a les entrevistes es pot veure com les educadores destaquen com a **tipologies de violències relacionades amb el gènere** l'abús sexual i les relacions sexo-afectives tòxiques. “Pràcticament ara la totalitat de noies es per abús sexuals” (Entrevista Elena); “*tenen relacions de parella on poden patir violència*” (Entrevista Carme). Tant l'una com l'altra són formes de violències que tenen conseqüències molt negatives en les joves. A continuació se'n fa una descripció més detallada en referència als resultats obtinguts:

L'abús sexual es defineix com a una situació en la qual un infant o adolescent és utilitzat per satisfer desitjos sexuals imposats per un adult (Gencat, 2021). A l'informe estadístic mensual Direcció General d'Atenció a La Infància i l'Adolescència (DGAIA), 2021) es destaca que la taxa d'abús sexual es del 42,1% en menors d'edat i que el 60% de persones ateses per maltractament infantil són noies.

Segons les educadores del pis, la majoria de les joves que han viscut o viuen al pis han patit o hi ha sospites que hagin patit abusos sexuals. “*Bueno muchos, muchos casos, prácticamente casi todas las que nos están viniendo ahora son casos así*” (Entrevista Rosa). Les conseqüències d'un abús sexual poden ser diverses (problemes de socialització, escolars, símptomes d'estrès post-traumàtic, conductes regressives, símptomes depressius i ansietat, alteracions del desenvolupament afectiu etc. (Horno Goicoechea, 2006) i (Esteban de Dios, 2015). Les educadores del pis assistit, tot i no reconèixer aquests conseqüències com a causa de l'abús sexual, confirmen haver-se trobat amb

situacions on les joves presenten problemes de socialització; estrès post-traumàtic; problemes escolars i trastorns de la conducta alimentària.

Les alteracions del desenvolupament afectiu, en concret, les relacions sexo-afectives tòxiques, son formes de maltractament que tenen a veure amb violències psicològiques en l'àmbit de la parella o relacions socials. Les viscudes amb més freqüència per les adolescents són les de control abusiu i aïllament per part de la parella. (Ramos et al., 2021). Es pot afirmar que les joves del pis assistit presenten una falta de sensibilització i formació en aquest sentit. Afirment que les relacions de les joves són “*tòxiques, no son positives, son relacions de dependència, d’una mica de submissió, molts gelos, no trobo que siguin el que jo entenc per relació sana crec que no.*”(Entrevista Paula). Una de les causes de que es donin casos de relacions sexo-afectives poc saludables és la concepció de l’amor romàntic. (Torres Reviriego & Valdepeñas Torres, 2015) exposen que la concepció de l’amor romàntic és el caldo de cultiu de la violència de gènere en els més joves perquè és el que fonamenta la desigualtat entre persones de diferent sexe.

Una vegada analitzades les tipologies de violències sexuals i de gènere amb les que es troben les educadores s’analitza la **formació**, concretament, la formació en eines d’intervenció socioeducativa per actuar en aspectes relacionats amb les violències sexuals i de gènere. A les entrevistes, s’ha detectat una falta de formació i per tant també d’eines d’intervenció socioeducativa per part de les educadores. Aquesta ha estat la seva major preocupació durant les entrevistes. Totes elles han afirmat que la seva formació no és suficient i que per tant, no se senten preparades per a intervenir aspectes relacionats amb les violències relacionades amb el gènere com ara els abusos sexuals. “*Ens falten eines pel que dir’ls-hi, com acompanyar-les, com a tractar aquest malestar. I mira si que tenim eines de derivació però clar, aquí d’alguna manera s’acaba.*” (Entrevista Marta). A les entrevistes es concreta preguntant en referència a les eines d’intervenció utilitzades en diverses àrees relacionades amb les conseqüències de l’abús sexual: problemes de socialització; problemes escolars; símptomes d’estrès post traumàtic; conductes regressives; símptomes depressius i ansietat; alteracions del desenvolupament afectiu i internalització de rols violents o de gènere equivocats. En les respostes s’hi reflexa una gran falta de formació per a

intervenir en aquests aspectes. El to de resposta es similar en totes les entrevistes *“es normal la motxilla que porten no? La nostra estratègia és res.. pues... deixar fer, estar allí i deixar fer. No utilitzem cap eina.”* (Entrevista Carme). Les educadores confirmen haver-se trobat en situacions relacionades amb aquests àmbits i no tenir la formació suficient per a intervenir. La formació inicial és un eix fonamental per a la sensibilització de professionals i per contribuir a l'adquisició de competències professionals i personals per a la incorporació de la igualtat a la vida professional. Ara bé, les dades extretes confirmen que la formació a les universitats en qüestions de gènere i la presència d'assignatures específiques referents a la temàtica són mínimes. (Pérez-de-Guzmán et al., 2014). Al no saber respondre, es normalitza, cronifica i dificulta la detecció i prevenció de violències relacionades amb el gènere. A més, moltes de les educadores tenen por a contribuir en la re-victimització de les joves i per tant eviten la intervenció.

En relació a la formació especialitzada en violències relacionades amb el gènere no relacionada amb la carrera universitària, només una d'elles a finalitzat un curs de poca duració i dues més estan en procés de finalitzar el mateix. Tot i aquesta formació, la sensació és la de falta de capacitat a l'hora d'intervenir. L'educadora que ha finalitzat el curs comenta que no li ha servit de massa i que els coneixements que li han proporcionat son poc concrets. Així doncs, segueixen amb la sensació de no saber com actuar tot i haver realitzat algun curs especialitzat. També, veiem com aquesta formació ha estat fruit del seu propi interès i no pas proporcionat per l'empresa. En aquestes entrevistes s'ha denotat una frustració per part de les educadores en el to de resposta quan feien referència a la forma que els agradaria intervenir. Totes les educadores afirmen que la formació és una necessitat urgent i que crear un espai educatiu al pis seria molt útil, és més, la majoria afirmen que s'hauria de prendre alguna mesura al respecte des de l'empresa per a cobrir aquesta necessitat. Tanmateix, és important reflexionar entorn a que, tot i que la nostra actuació està marcada a nivell institucional i condicionada per les estructures, al mateix temps, com a professionals, tenim la capacitat d'agència i resistència davant la manera com entenem i realitzem la intervenció. (D. Jiménez, 2021).

Després d'exposar els resultats referents la formació, es concreten les

conseqüències d'aquesta en la **resposta** de les educadores. Totes les educadores han senyalat com a estratègies d'intervenció: l'acompanyament "*oferir el teu acompanyament quan es necessiti*" (Entrevista Berta) i la derivació "*moltes vegades directament les deriven a recursos que es centren exclusivament en aquest casos*"(Entrevista Carme).

L'acompanyament socioeducatiu es una eina d'intervenció que pot ser molt útil. Un vincle amb la jove ofereix la possibilitat que aquesta tingui un model accessible, entès com una persona amb els seus punts dèbils i forts, que es mostri transparent i l'acompanyi en el seu procés (Bàrbara, 2009). Ara bé, aquesta no pot ser la única eina d'intervenció que s'utilitza juntament amb la derivació. Es troba important ressaltar que les competències que es vulguin ensenyar a les joves no només es poden desenvolupar de forma indirecta en les activitats quotidianes del pis en aquest cas: sinó que també poden ser objecte de formació específica intencionada (Arpón Marzo et al., 2017). Durant les entrevistes es reitera moltes vegades que no fer res és fer molt: *el no fer res es fer molt el que passa que tenim molt instaurat que hem de fer, hem de fer, intervencions intervencions*, (Entrevista Berta). Això denota una falta d'iniciativa a l'hora d'intervenir, doncs aquest acompanyament no es complementa amb altres estratègies d'intervenció. Perquè hi hagi una educació hi ha d'haver un procés continu i dinàmic de participació activa segons uns objectius prefixats, una intencionalitat per a aconseguir els objectius establerts i que per tant el procés educatiu es desenvolupi en un ordre lògic i un sistematisme, és a dir, un conjunt d'elements orientats cap a una sèrie d'objectius a assolir (Romero, 2015). El mateix autor, afirma que la intervenció socioeducativa amb infants i adolescents ha d'estar caracteritzada per a la multi varietat metodològica, amb la finalitat d'adaptar-la a les necessitats que mostren. És més, aprofitar les situacions que poden esdevenir en la vida quotidiana per dotar-les i impregnar-les d'un sentit educatiu, no vol dir no fer res, sinó que s'ha de fer a partir d'un anàlisi i planificació d'aquestes situacions.

Les derivacions, per altra banda, tot i ser una eina principal de la intervenció de les educadores al pis, no son efectives. Això és degut a la temporalització, canvis constants de professionals, re-victimització i mala visió dels serveis psicològics per part de les joves, molta temporalització... "*moltes baixes de*

professionals i al haver de tornar a explicar es normal que els noies al final optin pues... per no anar-hi "(Entrevista Marta). Tal com afirma (Capellà Batista-Alentorn, 2001) el model d'atenció de salut mental comunitari i els recursos socio-sanitaris a la comunitat (centres de salut mental, centres de dia, etc.) està molt dificultat, per la saturació d'aquests serveis i la infradotació d'aquests recursos. Els serveis de la salut mental estan saturats amb l'actual demanda i les taxes de prevalença estan augmentat significativament durant els últims anys (Alonso Gómez et al., 2019). A més, aquesta saturació fa que existeixi un gran sentiment de frustració entre moltes professionals (del Valle et al., 2011).

També fent referència a la **resposta d'actuació**, es pot confirmar que no es fa ús de dinàmiques d'intervenció socioeducativa per a tractar temàtiques de violències relacionades amb el gènere. *"No tenim unes dinàmiques establertes"* (Entrevista Sara). Tanmateix, moltes de les educadores pensen que seria útil la utilització d'aquestes i crear un espai per a la seva realització. *"Cap dinàmica en aquest sentit, potser ha sortit a través de veure una pel·lícula i s'ha parlat del tema però dinàmica així com a dinàmica no i penso que seria una bona manera"*. (Entrevista Carme). No existeix un espai de debat o educatiu per a fer dinàmiques al pis i és important destacar que hi ha centres on s'organitzen diferents tallers i activitats per a que les joves puguin desenvolupar habilitats que es creuen importants, tant d'emancipació com d'educació en diversos aspectes. En definitiva, aquests espais serveixen per a treballar molts aspectes i són molt beneficiosos (Arpón Marzo et al., 2017).

Les estratègies d'intervenció socioeducativa que han realitzat o realitzen les educadores per a treballar aspectes relacionats amb les violències sexuals i de gènere són utilitzar: pel·lícules, sortir fora del pis per a estar en un espai neutre, no fer moltes preguntes i fer que s'escriuï una carta a elles mateixes com a eina per treballar la autoestima. Les estratègies utilitzades són mínimes i denoten una gran falta de formació en intervenció en violències sexuals i de gènere. Com a educadores, la nostra responsabilitat és facilitar la generació 'eines i acompanyat a la víctima en el seu desenvolupament social i cultura, ampliant les perspectives laborals, oci i participació social (Torres Reviriego & Valdepeñas Torres, 2015). Sabem que l'educadora social és una persona que es defineix com un agent de canvi social, dinamitzador de grups socials a través

d'estratègies educatives que ajudin els subjectes a comprendre el seu entorn social, polític, econòmic i cultural i a integrar-se adequadament" (ANECA, 2005, 127).

El **Protocol** d'actuació en cas de que alguna de les joves pateixi o hagi patit violència és el gran desconegut entre les educadores. Aquestes afirmen que no existeix cap protocol intern d'actuació en aquests casos. A més, es denota falta de coneixença del protocol genèric de la ciutat de Tarragona per a casos de violència masclista, el qual, recull els serveis als que es pot acudir i accedir des dels diferents àmbits: social, sanitari, judicial, cossos policials i serveis especialitzats [Annex 3](#). *"Mes servir un protocol genèric, si que es veritat que nosaltres si que tenim reunions generals els dimecres llavors aquest temes s'aborden bastant però jo si que es veritat que no se que fer davant de segons quins casos."* (Entrevista Carme). Els protocols establerts per abordar situacions de violència, ja sigui des de la prevenció, la detecció o la intervenció, serveixen per a millorar la unificació de criteris d'actuació en l'atenció professional; incrementar i millorar la detecció de situacions de risc i maltractament i millorar la prevenció de situacions de risc i maltractament. (Taula local d'infància de Santa Coloma de Gramanet, 2018). Tanmateix, son molt escassos els que s'han elaborat per l'àmbit social (Torres Garcia-Moreno, 2014). Així doncs, sense protocol és més difícil detectar i prevenir situacions de violències relacionades amb el gènere al pis de joves i també, assegurar una actuació conjunta de les educadores. En referència a aquesta actuació conjunta, es pot afirmar que no és la tònica habitual a seguir de les educadores del pis. *"És una mica cada educador fa una mica lo que vol si que quan ens reunim ho parlem una mica però protocol així establert no hi ha. Potser faltaria la veritat"* (Entrevista Marta). En relació als protocols a seguir es important destacar que sempre és millor acudir a un hospital en comptes de comissaria en cas de violència masclista, normalment hi fan una millor rebuda. Això es degut a la falta d'unitats especials policials per a fer una bona rebuda a les víctimes de violència. (Polo, 2022)

7) Conclusions

Una vegada exposats i discutits els resultats de les entrevistes es pot concloure que:

Les violències relacionades amb el gènere amb les que més es troben les educadores socials del pis assistit són els Abusos sexuals i les alteracions afectives, en concret, les relacions sexo-afectives tòxiques:

En relació als abusos sexuals totes les educadors han presenciats i intervingut en conseqüències relacionades amb aquests (problemes de socialització, TCA, símptomes d'estrès post-traumàtic...) i la freqüència amb la que es troben amb aquest tipus de situacions és molt elevada.

Per altra banda, es confirma que hi ha una falta de sensibilització i molta necessitat de treballar les relacions sexo-afectives i temàtiques relacionades donada la situació de les joves, doncs, tal com afirmen les educadores, totes estan immerses en relacions poc sanes. Aquesta falta de sensibilització és afavorida per a una falta de formació de les educadores i d'espais educatius dins de la dinàmica del pis. Tampoc no existeix cap protocol intern en cas de violència i les educadores no coneixen el genèric, cosa que provoca una dificultat en la detecció i prevenció de les violències relacionades amb el gènere.

Es confirma la falta de formació específica en relació a violències relacionades amb el gènere i per tant també la falta d'eines d'intervenció de les educadores en casos com els esmentats: Els abusos sexuals i relacions sexo-afectives en les àrees següents: problemes de socialització; problemes escolars; símptomes d'estrès post traumàtic; conductes regressives; símptomes depressius i ansietat; alteracions del desenvolupament afectiu i internalització de rols violents o de gènere equivocats. La resposta de les educadores es troba insuficient per causa d'aquesta falta de formació i consisteix simplement en l'acompanyament i la derivació. A més, no existeix un espai educatiu al pis on realitzar dinàmiques que afavoreixin el coneixement de les joves i amplii la intervenció socioeducativa de les educadores. Tampoc existeix una actuació conjunta per part de les educadores, que dificulta la realització de dinàmiques dins de l'espai del pis. Aquesta situació provoca un sentiment de frustració a les educadores.

La falta de formació i de coneixement d'eines d'intervenció socioeducativa, així com la desconexió de protocols dificulten una bona prevenció i detecció de situacions de violències relacionades amb el gènere que puguin patir les joves. També afavoreixen la frustració i evitació de la intervenció per part de les professionals. A més, la resposta de derivació per falta d'eines provoca una re-victimització en les joves. Per altra banda, la falta d'educació en violències sexuals i de gènere de les joves dona pas a una cronificació i normalització de la violència en l'àmbit de les relacions sexo-afectives i per tant, que aquestes estiguin immerses en aquest tipus de relacions.

Així doncs, es valida la hipòtesi d'aquest treball: Hi ha una falta de formació específica en intervenció amb violències sexuals i de gènere de les Educadores Socials que afecta a la qualitat de la intervenció socioeducativa amb les joves.

S'ha detectat una gran falta d'eines d'intervenció i d'actuació per part de les educadores. Així com preocupació i ganes de formar-se en aquest aspecte. Es destaca la importància de l'adquisició d'eines en aquest àmbit donada la gran quantitat de casos amb els quals han de treballar aquestes educadores. Per aquest motiu, s'ha creat una infografia visual i senzilla recuperant la informació més útil de les guies per a familiars i professionals en cas d'abús sexual que proposen (Bravo Correa & Juárez López, 2022), incloent dinàmiques per a treballar les violències masclistes amb les joves (Puigdollers Mas, 2019) i les avantatges de crear un espai educatiu dins el pis. També s'hi inclou el protocol a seguir en cas de violència masclista a la ciutat de Tarragona. Aquesta guia es pot trobar a l'[Annex 4](#). Serà entregada a les educadores del pis per tal que en facin ús i segueixin les recomanacions descrites. Com a línia d'investigació futura es pretén realitzar un qüestionari a les educadores per veure quina ha estat l'evolució de la formació després de la realització d'aquest treball i si han augmentat les eines d'intervenció socioeducatives utilitzades.

8) Bibliografia

- Alcántara, M. V., López-Soler, C., Castro, M., & López, Juan. J. (2013). *Vista de Alteraciones psicológicas en menores expuestos a violencia de género: prevalencia y diferencias de género y edad*. *Anales de Psicología*.
<https://revistas.um.es/analesps/article/view/analesps.29.3.171481/151691>
- Alonso Gómez, R., Lorenzo Reina, L., Flores Méndez, I., Martín García, J., & García Briñol, L. (2019). The clinical psychologist in health centres. A joint work between primary care and mental health. *Atencion Primaria*, 51(5), 310–313.
<https://doi.org/10.1016/j.aprim.2018.08.012>
- Àrea de Suport als Joves Tutelats i Extutelats Memòria. (2020).
- Arpón Marzo, T., Sala-Roca, J., Jariot, M., & Arnau, L. (2017). Com desenvolupen els centres residencials d'acció educativa les competències bàsiques d'empleabilitat en els adolescents tutelats? *De Recerca En Infància i Adolescència En Risc Social*.
- ASEDES, & CGCEES. (2007). *Documents professionalitzadors*.
- Bàrbara, M. (2009). Qui m'ajuda a fer-me gran? L'acompanyament socioeducatiu en l'emancipació dels joves extutelats. *Educació Social*, 60–71.
- Bas, E., & Victoria Pérez, M. (2016). La formación y la intervención de los educadores/as sociales en cuestiones de género. *Revista de Educación Social*.
- Bas Peña, E., & Pérez de Guzmán Puya, M. V. (2016). La formación y la intervención de los educadores/as sociales en cuestiones de género. *Educación Social: Revista de Intervención Socioeducativa.*, 63, 96–112.
- Bas-Peña, E., Pérez-De-Guzmán, V., & Maurandi, A. (2015). Formación en violencia de género en el Grado de Educación Social de las universidades Españolas. *Bordon*, 67(3), 51–66. <https://doi.org/10.13042/Bordon.2015.67303>
- Blanca, M., & Liberta Bonilla, E. (2007). Impacto, impacto social y evaluación del impacto. In *Acimed* (Vol. 15, Issue 3).
http://bvs.sld.cu/revistas/aci/vol15_3_07/aci08307.htm
- Bravo Correa, M., & Juárez López, J. R. (2022). I tu, saps com preguntar-me ? recomanacions per a professionals. *Generalitat de Catalunya*.
- Cantón-Cortés, D., & Cortés, M. R. (2015). *Consecuencias del abuso sexual infantil: una revisión de las variables intervinientes*. 31, 552–561.
<https://doi.org/10.6018/analesps.31.2.180771>
- Capellá Batista-Alentorn, A. (2001). La reforma en Salud Mental en Cataluña: el modelo catalán. *Revista de La Asociación Española de Neuropsiquiatría*.
- Carrera Fernández, M. V., Lameiras Fernández, M., Cid Fernández, X. M., Rodríguez Castro, Y., & Alonso Ruido, P. (2015). De las tecnologías del género a las tecnologías de la subversión, un desafío pedagógico para la Educación Social. *Revista de Educación Social*. <http://www.eduso.net/res>.
- Coll, G. (2009). Regenerar la perspectiva de gènere. *Tribuna Institut de Govern i Polítiques Públiques*. *Universitat Autònoma de Barcelona*.
- Comisión Europea. (2014). *What is gender-based violence?*
https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_es
- Decret 2/1997. Per el qual s'aprova el reglament de protecció de menors desemparats i de l'adopció. 7 de gener de 1997.
- del Valle, J., Sainero, A. M., & Bravo. (2011). *Salud mental de menores en acogimiento residencial*. V.J.
- Echeburúa, E., & Guerricaechevarría, C. (2021). *Abuso sexual en la infancia*.
www.enriqueecheburua.com
- Esteban de Dios, Á. M. (2015). El abordaje de la violencia de género en la práctica del trabajo social. In 2015.
- Flecha, R. (2018). *A Note On Key Concepts For Social Impact Of Research Assessment*.

- Universitat de Barcelona.
<https://archive.org/details/ANoteOnKeyConceptsForSocialImpactOfResearchAssessment>
- Gencat. (2021). *canalsalut.gencat.cat*. Tipus de Maltractament.
<https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/m/maltractaments-a-la-infancia-i-adolescencia/tipus-de-maltractament/>
- Halcomb, E. J., & Hickman, L. (2015). Mixed methods research Mixed methods research Recommended Citation Recommended Citation. *Nursing Standard: Promoting Excellence in Nursing Care*.
<https://ro.uow.edu.au/smhpapershttps://ro.uow.edu.au/smhpapers/2656>
- Horno goicoechea, P. (2006). Atención a los niños y las niñas víctimas de la violencia de género. *Intervención Psicosocial*, 15(3), 307–316.
- Informe estadístic MENSUAL Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) Gener de 2021*. (2021).
- Institut Català de les Dones. (2017). *Guia d'intervenció metodològica per a professionals*.
- Jiménez, D. (2021). *La intervención desde la Interseccionalidad: Una respuesta ante fenómenos sociales múltiples*.
- Jiménez, M. V. J., & López, M. J. C. (2020). Percepción de la violencia psicológica hacia la mujer en la relación de pareja y sexismo en adolescentes en acogimiento residencial: comparación con un grupo de adolescentes no institucionalizados. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 18(1), 1–21.
<https://doi.org/10.46381/reic.v18i0.299>
- Ley Orgánica 1/2004. Medidas de protección integral contra la violencia de género. 28 de diciembre de 2004. Nº 313.
- Llei 14/2010, . Drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. 27 de maig de 2010. Nº5641.
- Llei 5/ 2008. Dret de les dones a erradicar la violència masclista. 24 d'Abril del 2008. Nº 5123.
- Llei 26/2015. Modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència. 28 de juliol de 2015. Nº180.
- Llei Orgànica 8/2015. Modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència. 22 de juliol de 2015. Nº175.
- Luxán Serrano, M., Biglia, B., & Azpiaz Carballo, J. (2018). *Violencias sexuales: una asignatura pendiente*. www.anemonastudioa.com
- Mapa de serveis socials de Catalunya 2017. *Serveis d'infància, adolescència i joventut*. (2017).
- Muñoz Arce, G., & Larraín-Salas, D. (2019). Interseccionalidad y los programas sociales pro-Integralidad: lecturas críticas sobre Intervención social. *Tabula Rasa*, 30, 153–170. <https://doi.org/10.25058/20112742.n30.08>
- Nicolás Lazo Elna Advocades, G. (2018). *La protecció dels i les infants en contextos de violència masclista a Catalunya: el marc jurídic de protecció i els instruments del dret de família*. www.elnadvocades.cat
- ONU. (2021). *Tipos de violencia | ONU Mujeres*. Tipos de Violencia Contra Las Mujeres y Las Niñas. <https://www.unwomen.org/es/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/types-of-violence>
- Pastor-Gosálbez, I., Belzunegui-Eraso, Á., Merino, M. C., & Merino, P. P. (2021). Analysing gender-based violence in Spain fifteen years after the implementation of law 1/2004. In *Australian Slavonic and East European Studies* (Vol. 174, pp. 109–129). University of Queensland. <https://doi.org/10.5477/cis/reis.174.109>
- Pérez-de-Guzmán, V., Vargas-Vergara, M., & Bas-Peña, E. (2014). EDUCACIÓN Y GÉNERO. FORMACIÓN DE LOS EDUCADORES Y EDUCADORAS SOCIALES. *Revista Interuniversitaria*, 23, 95–119. https://doi.org/10.7179/PSRI_2014.23.05
- Polo, A. (2022). *Feministic. Violència de gènere*. <https://www.fibracattv.cat/a-la-carta/feministic-fibracattv/feministic-violencia-de-genere/>
<https://www.fibracattv.cat/a-la-carta/feministic-fibracattv/feministic-violencia-de-genere/>

- Puigdollers Mas, E. (2019). Unfollow a les violències masclistes: Guia per treballar les violències masclistes en entorns digitals. *Consell Nacional de La Joventut de Catalunya*.
- Ramos, N. B., de La Fuente Vázquez, M., & Rodó-Zárate, M. (2021). Violències masclistes en l'etapa juvenil a catalunya. *Col·lecció Estudis*.
- Romero, A. P. (2015). *Els processos d'ensenyament i aprenentatge dels joves tutelats en Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE)*.
- Taula local d'infància de Santa Coloma de Gramanet. (2018). Protocol d'actuació en situacions de risc i maltractament infantil i adolescent. *Ajuntament de Santa Coloma de Gramanet*.
- Torres Garcia-Moreno, S. (2014). *Protocolo en el ámbito social para detectar e intervenir ante situaciones de violencia en mujeres con discapacidad*.
<http://www.observatorioviolencia.org/documentos.php?id=299>
- Torres Reviriego, M. del R., & Valdepeñas Torres, B. (2015). El caldo de cultivo de la violencia de género en la adolescencia y la juventud, la respuesta jurídica y el papel del Educador o Educadora Social. *Revista de Educación Social*.
<http://www.eduso.net/res>.
- Ucar, X. (2016). *Relaciones socioeducativas: la accion de los profesionales*. 179.
<https://elibro.net/es/lc/urv/titulos/58533>

7. ANNEXOS:

1. MODEL D'ACTA DE CONSENTIMENT INFORMAT

ACTA DE CONSENTIMENT INFORMAT

El/la Sr./Sra _____ amb
DNI _____.

Declaro/a que he estat informat/da de l'estudi en el qual se sol·licita la meva participació i accepto la meva participació voluntària en la recerca sobre la **Rellevància de la formació específica de les Educadores Socials en intervenció amb violències relacionades amb el gènere per a la intervenció socioeducativa amb joves tutelades**, que es portarà a terme amb el pretext del treball final de Màster del Màster en Innovació en la intervenció Socioeducativa (MIISE) de la Universitat Rovira i Virgili.

M'han explicat que les meves aportacions seran absolutament confidencials i les dades obtingudes seran per a ús amb finalitats científiques.

He estat informat que puc fer preguntes sobre el projecte en qualsevol moment i que puc retirar-me del mateix quan així ho decideixi, sense que això impliqui cap perjudici per a la meva persona.

Així mateix, si ho voldria, podria sol·licitar informació sobre els resultats d'aquest estudi quan aquest hagi conclòs.

I per deixar-ne constància als efectes oportuns, signo el present document,

Signatura:

Tarragona, _____ de _____ de 20____

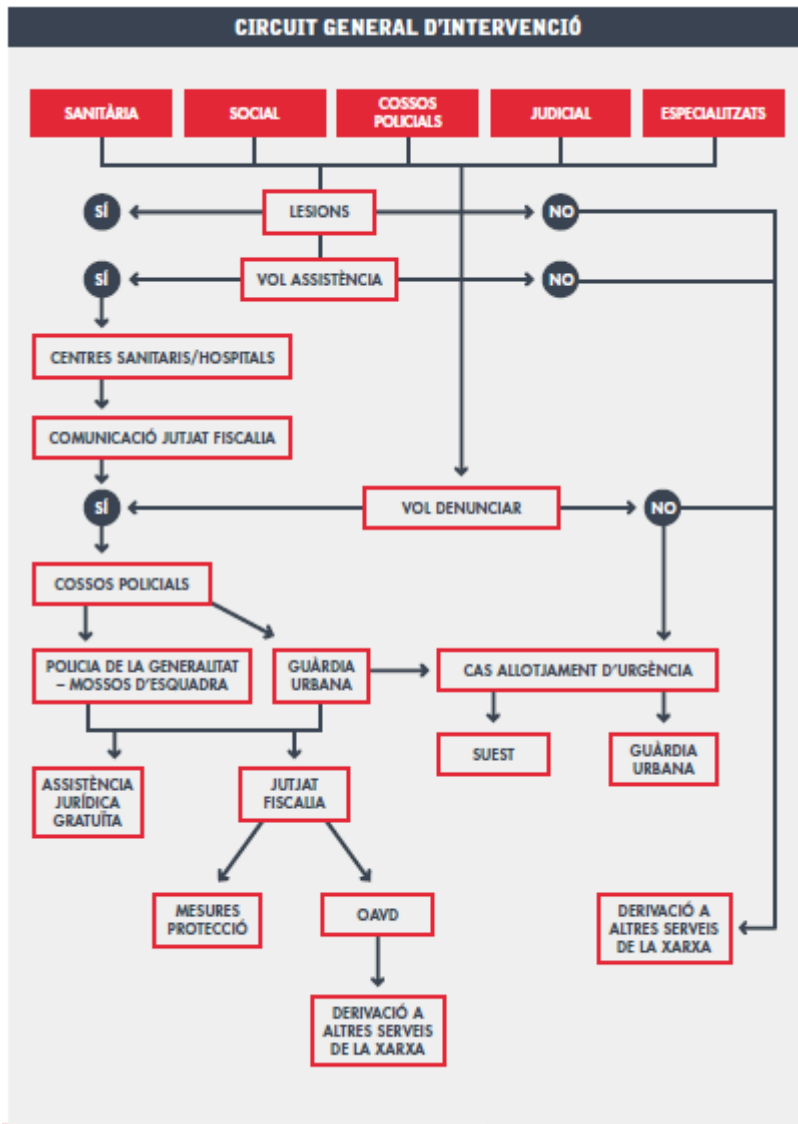
2. GUIÓ DE L'ENTREVISTA

Es tracta d'una Entrevista anònima que s'utilitzarà per a respondre a quina es la formació que tenen les Educadores Socials en referència a la intervenció amb violències sexuals i de gènere per al Treball de fi de Máster del **Máster en Innovació en la intervenció Socioeducativa** (MIISE) de la Universitat Rovira i Virgili. Aquestes dades seran utilitzades únicament per a propòsits acadèmics i en cap cas personals.

1. EDAT:
2. Experiència prèvia laboral?
3. Tens alguna formació específica?
4. Quant de temps portes treballant en aquest servei?
5. En podries fer una petita descripció del funcionament del pis i del projecte?
6. Podries descriure la població amb la que treballau? (perfils sense família territori; Abusos sexuals; maltracte familiar...)
7. Amb quina freqüència us arriben casos de VG?
  - a. Quin tipus de casos exactament? (abús sexual, maltractament a la mare/familiar...)
  - b. Com valoraries la teva resposta vers això/et sents capacitada per a aquest tipus d'intervenció?(*per ex. Aïllament social, dificultat per establir relacions personals; problemes escolars; trastorn de la son, fòbies, TCA; conductes regressives; síndromes depressius i ansietat...*)
8. Creus que el protocol a seguir per a situacions de violències sexuals i de gènere que es segueix al pis es útil?
  - a. el podries explicar?
  - b. s'ha utilitzat alguna vegada?
  - c. tothom segueix el mateix protocol?
9. Tens formació específica sobre com intervenir en cas de violències sexuals i de gènere?
  - a. En cas positiu: Aquesta formació, on l'has adquirit?
  - b. Que creus que podria fer la institució al respecte?
10. Has donat alguna formació a les joves al respecte de violències sexuals i de gènere o sobre aspectes relacionats?
  - a. Quina?
  - b. Creus que estan sensibilitzades en relació a la diversitat de gènere i relacions afectives?

11. Per últim, podries descriure estratègies d'intervenció/accions relacionades en aquest àmbit que hagis utilitzat o que creguis que poden ser utilitzades en els següents supòsits per exemple:
- a. Problemes de socialització: (aïllament social, dificultat per establir relacions personals, conductes agressives o auto-agressives)
  - b. Problemes escolars: baix rendiment, problemes d'atenció i concentració,
  - c. Síntomes d'estrès post traumàtic: trastorn del son, fòbies, trastorns alimentaris, ansietat, atacs de pànic.
  - d. Conductes regressives.
  - e. Síntomes depressius i ansietat
  - f. Relacions sexo-afectives "Tòxiques": maltractaments psicològics, possessió....

3. PROTOCOL D'ACTUACIÓ EN CAS DE VIOLÈNCIA MASCLISTA DE LA CIUTAT DE TARRAGONA:

4. GUIA D'ACTUACIÓ EN CAS DE VIOLÈNCIES RELACIONADES AMB EL GÈNERE

Genma Fuentes Llorach

Relevància de la formació específica en intervenció amb violències relacionades amb el gènere de les Educadores Socials per a la intervenció socioeducativa amb presonals.
Màster en Innovació per a la intervenció social i educativa. Universitat Rovira i Virgili

QUÈ FER I QUÈ NO FER EN CAS D'ABÚS SEXUAL Intervenció durant la revelació

L'exposició a múltiples entrevistes i interrogatoris pot afectar tant la recuperació psicològica com la precisió i exactitud dels records. També en la declaració en cas de judici.

FER

Mantenir la calma; evitar gestos i expressions impulsives; Creure des d'un inici a la jove.

Agraeix la confiança:
" Gràcies per haver-m'ho explicat, has estat molt valenta / Gràcies per haver confiat en mi i explicar-m'ho".

Si té preguntes:
- Respon de manera senzilla i curta.
- Si no saps respondre alguna cosa: " Això que em preguntes ara no ho sé, però intentaré buscar la resposta i t'ho diré".

- Respecta la intimitat personal
- Procura comprendre'n el malestar i patiment, si el té.
- Confirma l'estat emocional amb frases com: "És normal que et sentis així. No passa res perquè ploris."

- Sigues conscient de les teves limitacions abans de compromentret.
- Recull la revelació de manera tan textual com puguis.

EVITAR

- Preguntar perquè ho explica ara i no abans.
- Posar en dubte la revelació P.ex. (Avisar que no ha de dir mentides ni exagerar).

Fer preguntes si no saps com ho has d'abordar. Podria interferir en la seva memòria introduint elements que no són veritat.

-Obligar a expressar emocions.
- Donar informació de cop.

- Abraçar sense preguntar si ho vol o no.
-Fer comentaris despectius sobre l'agressor.
- Explicar quines conseqüències tindrà per l'agressor.
- Minimitzar el patiment.

- Negar o qüestionar si ha pogut ser violència sexual.
- Responsabilitzar a la jove de la situació.

Recorda que: Les nostres preguntes i suposicions distorcionen el record de la jove; No canviis les paraules que ha triat la jove; No has d'introduir mai informació que no hagi estat donada prèviament per la jove; No sotetis a suggestió ni insinuis la resposta.

Pautes per a la recuperació

Una de les necessitats més importants per a les joves que han patit abusos és mantenir una rutina. Tenir pautes i horaris li aportarà seguretat, confiança i calma

Organitza els seus horaris de son, menjar i respecta'ls.

Pensa quins llocs li agraden, l'entretenen i li donen tranquil·litat. Intenta organitzar alguna sortida

Intenta que practiqui agún exercici i busca el contacte amb la natura (pots practicar exercici amb la jove si així li és més fàcil)

Anímla a sortir, estar amb amics.

Música alegre i realitzar activitats.

Evita que miri series, pel·lícules o contingut violent a no ser que les joves ho proposin (pot activar mecanismes psicològics negatius)

Evita l'aïllament

- Proposar un espai educatiu dins el pis on poder treballar aspectes de l'interès (relacions sexo-afectives, sexualitat etc.) a partir de dinàmiques grupals. Les competències que s'ensenya a les joves no només es poden desenvolupar de forma indirecta amb la quotidianitat. També poden ser objecte de formació específica intencionada. Al següent enllaç trobareu una guia per treballar les violències masclistes amb joves a partir de dinàmiques:

- Treballar a partir de dinàmiques individuals com per exemple la "carta a mi yo del futuro".(es poden trobar dinàmiques i recursos fàcilment a google). D'aquesta manera es poden treballar les necessitats individuals de cadascuna. (autoestima, comunicació, resolució de conflictes...)

- Per a informació més detallada:

Protocol a seguir Ciutat TGN:

